

Nr 247.

Godkänd av första kammaren den 8 juni 1916.

Godkänd av andra kammaren den 8 juni 1916.

Riksdagens skrivelse i anledning av dels Kungl. Maj:ts proposition angående förvaltningen av pensionsförsäkringsfonden, dels ock i ämnet väckta motioner.

(Särskilda utskottets nr 1 utlåtande nr 2 och memorial nr 5.)

Till Konungen.

Genom en den 25 april 1916 dagtecknad proposition, nr 207, har Eders Kungl. Maj:t, under återopande av propositionen bilagda, i statsrådet och lagrådet förda protokoll, föreslagit riksdagen dels godkänna vid propositionen fogat förslag till grunder för förvaltningen av den i 11 § av lagen den 30 juni 1913 om allmän pensionsförsäkring omförmälda fond, dels antaga vid propositionen likaledes fogat förslag till lag om ändrad lydelse av 12 § i förenämnda lag, dels ock godkänna i propositionen intagen arvodes- och omkostnadsstat för fullmäktige för pensionsförsäkringsfonden att gälla tills vidare från och med den 1 juli 1916.

I sammanhang med förenämnda proposition har riksdagen till behandling förehaft åtskilliga inom riksdagen i ämnet väckta motioner.

Riksdagen delar till fullo den i propositionen uttalade uppfattningen, att förvaltningen av pensionsförsäkringsfonden måste ordnas med hänsyn till det ändamål, för vilket fondmedlen uppsamlas, och att följaktligen för pensionsförsäkringen främmande synpunkter härvid icke få göra sig gällande. I överensstämmelse med vad i propositionen uttalats anser även riksdagen, att fonden är att betrakta såsom de försäkrades egendom och därför bör förvaltas på det sätt, som bäst överensstämmer med de försäkrades intressen.

Placeringen av fondens medel måste naturligtvis först och främst erbjuda säkerhet mot förluster, men därjämte bör man vid placeringen eftersträva att vinna så hög avkastning, som med behörigt aktgivande på säkerhetssynpunkten befinnes möjligt. Jämsides med dessa fordringar kommer emellertid hänsynen till de direkta och indirekta fördelar, som kunna beredas försäkringen därigenom, att fondmedlen utlånas eller användas till allmännyttiga företag, ägnade att befordra folkhälsan och förebygga eller häva invaliditet. Därest fondmedlen i så stor utsträckning som möjligt komma att utlånas till allmännyttiga företag, såsom uppförande av sjukhus, sanatorier, ålderdomshem, anordnande av hygieniska och lämpliga bostäder för de mindre bemedlade m. m., får ock, såsom i propositionen framhållits, den stora massan av de försäkrade redan innan de bliva pensionsberättigade en klar förnimmelse av pensionsförsäkringens fördelar, och då vidare i följd därav de försäkrade sporras till ett punkligt inbetalande av sina avgifter, ökas utsikterna för försäkringens lyckliga genomförande och utveckling till vad därmed avses.

Enligt propositionen skall minst en sjättedel av fonden redovisas i lån till staten och föreslås härjämte såsom övergångsbestämmelse, att av de medel, som inflyta under åren 1917—1926 och som skola placeras, minst en tredjedel skall redovisas i lån till staten samt att från ingången av år 1919 intill utgången av år 1926 minst en tredjedel av fondens medel skall vara på nämnda sätt redovisad.

I fråga om placeringen av fondens medel har av enskilda motionärer yrkats, att hälften skulle redovisas i lån till staten medelst inbetalning direkt till riksgäldskontoret. Å andra sidan har motionsvis föreslagits, att för placering i lån till staten måtte stadgas ett maximum av en fjärdedel, samt att de i propositionen föreslagna övergångsbestämmelserna måtte utgå.

Riksdagen anser, att då det gäller att föreskriva obligatorisk placering av fondens medel i statspapper, man bör tillvägagå med stor varsamhet. Genom att binda en mera avsevärd del av fonden i statspapper riskerar man att skada pensionsförsäkringens intressen och försvåra försäkringens genomförande. Därest fondens medel i så stor utsträckning som möjligt användas till allmännyttiga företag, som äro ägnade att befordra folkhälsan, kommer detta att medföra en minskning i försäkringskostnaderna. Denna minskning kommer i mycket stor utsträckning även staten till godo i form av minskade kostnader för pensionstillägg och understöd. Dessa beräknas nämligen i jämviktsläget uppgå till minst samma belopp som avgiftspensionerna. Under de närmaste årtiondena bliva pensionstilläggen och understöden avsevärt

större än avgiftspensionerna. Under denna tid är minskningen av försäkringskostnaderna sålunda mera betydelsefull för staten än för fonden. Att för statens låneintresse disponera en mera avsevärd del av fonden synes därför icke vara att från statens synpunkt förorda.

De fördelar, som staten skulle kunna beredas genom tvångsplacering av en mera avsevärd del av fonden, skulle säkerligen visa sig vara endast skenbara och i vilket fall som helst obetydliga i jämförelse med den direkta och indirekta skada, som därigenom skulle tillfogas pensionsförsäkringen såväl genom minskad avkastning av fondens medel som genom avsevärt inskränkta möjligheter att med fondplaceringen tillgodose allmännyttiga, pensionsförsäkringens syften närstående ändamål.

Riksdagen har därför icke ansett sig kunna biträda yrkandet, att hälften av fondens medel skulle redovisas i lån till staten. Å andra sidan har riksdagen icke heller ansett sig kunna biträda det framställda förslaget om fastställande av en maximigräns för placering i statspapper. Då det undantagsvis under vissa omständigheter kan finnas för fonden fördelaktigt att placera ett större belopp i statspapper, bör fondförvaltningen icke bindas i sin handlingsfrihet i detta hänseende, utan hava möjlighet att förfara efter omständigheterna.

Vidkommande yrkandet, att vid placering i lån till staten medlen borde inbetalas direkt till riksgäldskontoret, anser riksdagen i likhet med vad som i förevarande hänseende uttalats i propositionen, att fondförvaltningen jämväl i detta avseende bör lämnas full handlingsfrihet.

Riksdagen har därför ansett sig böra bifalla vad Eders Kungl. Maj:t under I i förslaget till grunder för fondförvaltningen föreslagit.

Vad härefter angår de av Eders Kungl. Maj:t föreslagna övergångsbestämmelserna beträffande placering i statspapper, skulle genom dessa bestämmelser under försäkringens första år möjligheterna för utlåning till allmännyttiga företag bliva i väsentlig grad inskränkta. Det synes dock riksdagen vara av stor betydelse, att pensionsförsäkringen, som redan någon tid varit i verksamhet, utan vidare uppskov beredes möjlighet att tillgodose dessa allmännyttiga företag och därigenom jämväl åstadkomma ökat förtroende och intresse för försäkringens arbete. För övrigt skulle en dylik tvångsplacering och inskränkning av fondförvaltningens rörelsefrihet verka ogynnsamt under nuvarande förhållanden, då landsting, kommuner och allmännyttiga företag få anses hava större svårighet än staten icke blott att anskaffa nödiga lånemedel, utan även att erhålla lån till sådan ränta och på sådana villkor i övrigt, som göra det möjligt för dem att tillfredsställa behoven på det sociala området. Riksdagen har därför ansett sig böra bifalla de motionsvis

framställda yrkandena om avslag å Eders Kungl. Maj:ts proposition i denna del.

I fråga om den myndighet, som skall handhava förvaltningen av pensionsförsäkringsfonden, finner riksdagen, i anslutning till vad härom anförts i propositionen, att i detta avseende liksom beträffande reglerna för medlens placering måste strängt fasthållas vid, att endast pensionsförsäkringens egna uppgifter och behov få komma i betraktande, och att det är ännu viktigare att låta denna synpunkt vara bestämmande, då det gäller att organisera ifrågavarande myndighet, enär dess åtgöranden komma att hava stort inflytande beträffande pensionsförsäkringen och dess lyckliga genomförande.

Själva försäkringsverksamheten och fondförvaltningen böra givetvis stå i intimt samband med varandra. Men med hänsyn till den för våra förhållanden betydliga fondbildning, varom här är fråga, bör bestämmanderätten i fråga om fondmedlens placering icke överlämnas åt pensionsstyrelsen ensam, utan bör, såsom av Eders Kungl. Maj:t föreslagits, för ändamålet anordnas en särskild myndighet, i vilken icke blott de med pensionsförsäkringen sammanhängande sociala synpunkterna företrädas utan även den rent finansiella sakkunskapen blir väl representerad.

Riksdagen delar den i propositionen uttalade uppfattningen, att förvaltningsmyndigheten bör utses på sådant sätt och erhålla sådan sammansättning, att de särskilda ledamöterna icke bliva att betrakta såsom representanter för något visst ämbetsverk eller något särskilt intresse annat än pensionsförsäkringens. Skulle olika mot varandra stridiga intressen få göra sig gällande inom den beslutande myndigheten, skulle detta, såsom i propositionen framhålles, komma att menligt inverka på förvaltningen och därigenom fondens och pensionsförsäkringens intressen kunna äventyras.

Enligt Eders Kungl. Maj:ts förslag skulle förvaltningsmyndigheten eller såsom den benämnes »fullmäktige för pensionsförsäkringsfonden» bestå av generaldirektören och chefen för pensionsstyrelsen såsom ordförande, dennes ställföreträdare, tre av Konungen för tre år i sänder förordnade personer, av vilka två skulle äga erfarenhet på det finansiella området samt den tredje insikt och erfarenhet i sociala frågor, en av fullmäktige i riksbanken och i riksgäldskontoret utsedd, på det finansiella området erfaren person samt ordinarie chefen för den byrå inom pensionsstyrelsen, som hade att handlägga ärenden angående fonden.

I fråga om denna del av förslaget har motionsvis yrkats, bland annat, att samtliga de fullmäktige, som ej skulle tillhöra pensionsstyrelsen, måtte utses av Konungen, samt att av dessa fullmäktige en

mätte utses med särskild uppgift att företräda de försäkrades speciella intressen.

Med hänsyn till den ovan uttalade principen, att vid fondförvaltningen inga för pensionsförsäkringen främmande synpunkter böra få göra sig gällande, har riksdagen ansett sig böra bifalla yrkandet, att samtliga de fullmäktige, som ej skulle tillhöra pensionsstyrelsen, måtte utses av Konungen, samt vidtagit i anledning härav erforderliga ändringar i de föreslagna grunderna för pensionsförsäkringsfondens förvaltning. I fråga om fördelningen av platserna inom fullmäktige, vilkas antal jämväl riksdagen finner lämpligen böra begränsas till sju, är riksdagen ense med Eders Kungl. Maj:t, att pensionstyrelsen, som är att anse som den egentliga målsmannen för pensionsförsäkringen, bör vara väl representerad inom fullmäktige. Riksdagen har därför intet att erinra mot, att tre platser inom fullmäktige besättas med ledamöter i nämnda styrelse.

Beträffande kvalifikationerna hos de fyra fullmäktige, som sålunda skulle komma att utses av Konungen, synes det riksdagen, som om den finansiella sakkunskapen skulle bliva tillräckligt tillgodosedd genom föreskrift, att tre av nämnda fullmäktige skola äga sakkunskap på det finansiella området; och torde vid utseendet av dessa tre fullmäktige komma att tillgodoses de olika synpunkter, som äro förtjänta att därvid beaktas.

Då pensionsförsäkringen måste anses vara i det väsentliga anordnad för de bredare folklagens behov, anser riksdagen, att bland fullmäktige skall ingå en person, som, jämte det han äger insikt och erfarenhet i sociala frågor, jämväl besitter praktisk kännedom om de mindre bemedlade klassernas behov och levnadeförhållanden.

Vad i övrigt under II samt under III—VI i förslaget till grunder för fondförvaltningen blivit av Eders Kungl. Maj:t föreslaget har icke föranlett någon erinran från riksdagens sida.

Riksdagen har icke heller haft något att erinra mot Eders Kungl. Maj:ts förslag till lag om ändrad lydelse av 12 § i lagen om allmän pensionsförsäkring.

Vidkommande förslaget till arvodes- och omkostnadsstat har riksdagen, då det ännu icke är möjligt att till fullo bedöma omfattningen av det arbete, som kommer att åligga fullmäktige för pensionsförsäkringsfonden, ansett arvodet till var och en av de fullmäktige, som ej tillhöra pensionsstyrelsen, skäligen böra tills vidare bestämmas till 2,000 kronor, och har riksdagen vidare ur staten ansett sig böra utsluta de arvoden, som enligt Eders Kungl. Maj:ts förslag skulle utgå till de fullmäktige, som tillhöra nämnda styrelse. I övrigt har riks-

dagen icke haft något att erinra mot vad Eders Kungl. Maj:t i förvarande avseende föreslagit.

Med åberopande av vad sålunda anförts får riksdagen för Eders Kungl. Maj:t anmäla, att riksdagen i anledning av Eders Kungl. Maj:ts proposition n:r 207 och i ämnet väckta motioner

A) för sin del godkänt följande förslag till

Grunder för förvaltningen av den i 11 § av lagen den 30 juni 1913 om allmän pensionsförsäkring omförmälda fond.

I. Den del av fondens medel, som ej erfordras för bestridande av dess utgifter, skall redovisas i

1) obligationer eller andra skuldförbindelser, utfärdade eller garanterade av svenska staten;

2) Sveriges allmänna hypoteksbanks eller Konungariket Sveriges stadshypotekskassas obligationer;

3) obligationer eller andra skuldförbindelser, utfärdade eller garanterade av svensk kommun, som till lånets upptagande eller garanterande erhållit Konungens tillstånd;

4) skuldförbindelser, för vilka fonden äger säkerhet genom inteckning i fast egendom inom femtio procent av senast fastställt taxeringsvärde eller inom sextio procent av sådant värde, som efter särskild värdering fastställs av de under II här nedan omförmälda fullmäktige för pensionsförsäkringsfonden;

5) skuldförbindelser, utfärdade av centralkassa för jordbrukskredit, vilken i enlighet med bestämmelser, som Konungen meddelar, vunnit godkännande från det allmännas sida;

6) sådana andra värdehandlingar, vilka Konungen i särskilda fall efter framställning av fullmäktige prövar erbjuda fullgod säkerhet;

7) fordringar hos bank i enlighet med de närmare bestämmelser, som av Konungen meddelas;

8) lån till företag, som äro ägnade att i pensionsförsäkringens intresse befordra folkhälsan — såsom anordnande av sjukhus, sanatorier, ålderdomshem, bostäder för mindre bemedlade m. m. — och som enligt fullmäktiges prövning anses erbjuda nöjaktig säkerhet; samt

9) fastigheter, vilka med Konungens medgivande förvärfvas för användning till förebyggande eller hävande av arbetsoförmåga hos befolkningen.

Av förenämnda medel skall minst en sjättedel redovisas på sätt under 1) omförmälas, och må högst en fjärdedel redovisas på sätt under 8) angives samt högst en trettiondel såsom under 9) sägs.

Fullmäktige böra även vid andra placeringar än de under 8) och 9) omnämnda särskilt söka tillgodose sådana allmännyttiga företag, som avse att i pensionsförsäkringens intresse befordra folkhälsan.

Skulle något år avvikelse från ovan angivna gränser för medlens placering hava ägt rum, skall rättelse vidtagas så snart lämpligen kan ske.

Utan hinder av vad ovan stadgats må, till skyddande av fordran, å offentlig auktion eller fondbörs inköpas egendom, som är för fordringen utmätt eller pantsatt. Egendom, vilken sålunda till skyddande av fordran inköpes, skall åter avyttras så snart lämpligen kan ske.

II. Frågor om placering av fondens medel enligt vad ovan sagts samt om förändring av sådan placering handläggas av särskilda fullmäktige för pensionsförsäkringsfonden.

Dessa fullmäktige skola vara till antalet sju och utgöras av generaldirektören och chefen för pensionsstyrelsen såsom ordförande, dennes ställföreträdare,

fyra av Konungen för tre år i sänder förordnade personer, av vilka tre skola äga erfarenhet på det finansiella området samt den fjärde insikt och erfarenhet i sociala frågor i förening med praktisk kännedom om de mindre bemedlade klassernas behov och levnadsförhållanden, samt

ordinarie chefen för den byrå inom pensionsstyrelsen, som har att handlägga ärenden angående fonden eller, därest denne byråchef är generaldirektörens ställföreträdare, den byråchef i pensionsstyrelsen, som av Konungen förordnas.

Härjämte förordnas av Konungen tre suppleanter för de fullmäktige, som ej tillhöra pensionsstyrelsen, och utses för de fullmäktige, som tillhöra nämnda styrelse, en suppleant av styrelsen.

Fullmäktige utse årligen inom sig vice ordförande.

För besluts fattande om placering av fondens medel på sätt under I 8) eller 9) omnämles erfordras, att minst fem fullmäktige äro om beslutet ense.

III. Verkställandet av fullmäktiges beslut, bokföring av fonden samt övriga för fondens förvaltning erforderliga åtgärder ombesörjas av pensionsstyrelsen.

IV. Därest vid sådan utredning, som av pensionsstyrelsen verkställts jämlikt 12 § i lagen om allmän pensionsförsäkring, framgått att överskott förefinnes, bestämmer Konungen efter framställning av pensionsstyrelsen och efter fullmäktiges hörande, huru stor del av berörda överskott må användas för bestridande av kostnader för åtgärder, ägnade att i pensionsförsäkringens intresse förebygga eller häva arbetsoförmåga eller befordra folkhälsan, och skola dessa medel ställas till pensionsstyrelsens förfogande att av styrelsen för angivna ändamål disponeras i enlighet med de närmare bestämmelser, som av Konungen meddelas.

V. Kostnaden för ersättning åt fullmäktige och deras suppleanter, särskilt anlitate sakkunniga och annat biträde, värdering i anledning av fastighetsbelåning samt förvaring av fondens värdehandlingar ävensom tryckningskostnader och andra expenser bestridas av fondens medel enligt fastställd stat.

VI. De närmare bestämmelser, som härutöver erfordras för fondens förvaltning, meddelas av Konungen.

Dessa grunder skola lända till efterrättelse från och med den 1 juli 1916.

B) med bifall till propositionen i denna del antagit följande

Lag

om ändrad lydelse av 12 § i lagen den 30 juni 1913 om allmän pensionsförsäkring.

Härigenom förordnas, att 12 § i lagen den 30 juni 1913 om allmän pensionsförsäkring skall erhålla följande ändrade lydelse:

Inom — — — — — avgifter.

I sammanhang — — — — — bestridas.

Framgår av denna utredning, att överskott förefinnes, må så stor del av överskottet, som Konungen bestämmer, användas till bestridande av kostnader för åtgärder, ägnade att i pensionsförsäkringens intresse förebygga eller häva arbetsförmåga eller befordra folkhälsan.

C) för sin del godkänt följande arvodes- och omkostnadsstat för fullmäktige för pensionsförsäkringsfonden att gälla tills vidare från och med den 1 juli 1916:

Arvode till de fyra fullmäktige, som icke tillhöra pensionsstyrelsen, à 2,000 kronor	kronor 8,000:—
Ersättning till fullmäktiges suppleanter, särskilt anlitate sakkunniga personer och annat biträde, värdering i anledning av fastighetsbelåning, förvaring av fondens värdehandlingar, tryckningskostnader och andra expenser, förslagsvis	12,000:—
Summa kronor	20,000:—

Stockholm den 8 juni 1916.

Med undersåtlig vördnad.